

Πολιτικές του Αποθετηρίου 'Ηλιος του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών

Εισαγωγή

Ο 'Ηλιος είναι το διαδικτυακό αποθετήριο του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών (ΕΙΕ). Στόχος της λειτουργίας του αποθετηρίου είναι η συστηματοποιημένη συλλογή και διαχείριση, η διατήρηση σε βάθος χρόνου, η ανάδειξη και η κατά το δυνατόν ελεύθερη διάθεση στο Διαδίκτυο του επιστημονικού και άλλου περιεχομένου που δημιουργείται από το ίδιο το ίδρυμα και τα μέλη του.

Ο 'Ηλιος αναπτύχθηκε, διατηρείται και διατίθεται για εκπλήρωση του παραπάνω στόχου από το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης (ΕΚΤ).

Το ΕΚΤ:

- Διαμορφώνει και δημοσιεύει τις πολιτικές και τους κανονισμούς του αποθετηρίου σε ότι αφορά το περιεχόμενο που κατατίθεται, την πρόσβαση σε αυτό, την προστασία και διατήρησή του, την υποβολή του, καθώς και την απόσυρσή του, σε επικοινωνία με τη διοίκηση και το ερευνητικό προσωπικό του ΕΙΕ, σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα.
- Δημιουργεί και διατηρεί το διαδικτυακό περιβάλλον του αποθετηρίου, καθορίζει τη δομή του και διαμορφώνει την πληροφοριακή υποδομή που υποστηρίζει το αποθετήριο.
- Εξασφαλίζει τη δυνατότητα συνεχούς και απρόσκοπτης πρόσβασης στο αποθετήριο.
- Εκπαιδεύει τις κοινότητες στη χρήση του.
- Εμπλουτίζει τις υπηρεσίες του αποθετηρίου.

Το αποθετήριο 'Ηλιος διέπεται από τους παρακάτω κανονισμούς:

Δομή και περιεχόμενο του Αποθετηρίου

Το περιεχόμενο του 'Ηλιου δομείται σύμφωνα με το μοντέλο των κοινοτήτων (communities) και των συλλογών (collections) που υποστηρίζει το διαδικτυακό εργαλείο διαχείρισής του, το DSpace. Οι κοινότητες του 'Ηλιου αντιστοιχούν στη διοικητική δομή του ΕΙΕ, όπως είναι διαμορφωμένη σήμερα. Οι κοινότητες του 'Ηλιου μπορούν να διαφοροποιούνται ή και να εμπλουτίζονται, κατόπιν έγκρισης της διοίκησης του ΕΙΕ, σύμφωνα με τις ανάγκες που προκύπτουν από επιστημονικές εξελίξεις και κοινά ερευνητικά ή άλλα ενδιαφέροντα του ερευνητικού δυναμικού του ΕΙΕ.

Κάθε κοινότητα μπορεί να ταξινομείται περαιτέρω σε υπο-κοινότητες και συλλογές, εφόσον αυτό κρίνεται σκόπιμο για την αρτιότερη οργάνωση και παρουσίαση του περιεχομένου.

Επιπλέον, μέσα στο πλαίσιο που ορίζεται από τους στόχους της λειτουργίας του αποθετηρίου και σε συνεργασία με το διαχειριστές του 'Ηλιου, κάθε κοινότητα μπορεί να διαμορφώνει περαιτέρω τους κανονισμούς λειτουργίας της, όπως:

- Να παρέχει το όνομα και την περιγραφή της κοινότητας και των συλλογών.
- Να παρέχει το λογότυπο της κοινότητας και της συλλογής.

- Να παρέχει τα περιγραφικά στοιχεία για την ιστοσελίδα της κοινότητας.
- Να δίνει διάγραμμα ροής εργασιών για τον εμπλουτισμό της συλλογής και συγκεκριμένα:
 - ο για τη διαδικασία της αξιολόγησης,
 - ο για τον κατάλογο υπευθύνων ατόμων για τη διαχείριση της συλλογής.

Τα τεκμήρια που υποβάλλονται στον 'Ηλιο:

- Είναι επιστημονικού, ερευνητικού, διοικητικού, ιστορικού ή πολιτιστικού/πολιτισμικού περιεχομένου που αφορούν το έργο του ΕΙΕ
- Δημιουργούνται στο ΕΙΕ από προσωπικό του ιδρύματος
- Είναι σε ψηφιακή μορφή
- Είναι ολοκληρωμένα και σε οριστική μορφή για δημοσιοποίηση
- Περιλαμβάνουν το πλήρες κείμενο του τεκμηρίου. Σε ειδικές περιπτώσεις μπορούν να περιλαμβάνονται μόνο τα βιβλιογραφικά μεταδεδομένα (με υπερσυνδέσμους στη ηλεκτρονική τοποθεσία πλήρους κειμένου του τεκμηρίου), προκειμένου το οργανωμένο αρχείο του έργου του ΕΙΕ να είναι όσο το δυνατόν πληρέστερο
- Ο συγγραφέας έχει τη δικαιοδοσία και τη βούληση να παραχωρήσει στο αποθετήριο το δικαίωμα της διάθεσης και διατήρησης του τεκμηρίου.

Τα είδη των τεκμηρίων που γίνονται αποδεκτά για κατάθεση στον 'Ηλιο, καθορίζονται από τις πολιτικές και τους στόχους του αποθετηρίου.

Τα είδη των τεκμηρίων είναι τα εξής:

- Άρθρα σε επιστημονικά περιοδικά
- Άρθρα σε ημερήσιο & περιοδικό τύπο
- Άρθρα σε συνέδρια
- Πρακτικά συνεδρίων
- Αναρτημένες ανακοινώσεις (posters)
- Περιλήψεις σε συνέδρια
- Παρουσιάσεις
- Βιβλία / Μονογραφίες
- Κεφάλαια βιβλίων / μονογραφιών / σειρών
- Βίντεο διαλέξεων & εκδηλώσεων
- Ηχητικό υλικό
- Ευρεσιτεχνίες
- Ενιαία σύνολα δεδομένων (Datasets)
- Διδακτορικές διατριβές, Μεταπτυχιακές εργασίες
- Εγχειρίδια, Οδηγοί, Φυλλάδια, Ευρετήρια
- Εκπαιδευτικό υλικό
- Μελέτες, Εκθέσεις, Κείμενα εργασίας
- Περιοδικές σειρές, Ενημερωτικά δελτία
- Επετηρίδες
- Επιχειρηματικά σχέδια έργων κ.ά.

Ο 'Ηλιος υποστηρίζει μεγάλο αριθμό μορφοτύπων, και μεριμνά για τη διαχρονική διατήρηση των τεκμηρίων με όρους διαλειτουργικότητας και διαχείρισης των δεδομένων. Η πλήρης λίστα των μορφοτύπων που υποστηρίζονται από το λογισμικό Dspace που χρησιμοποιεί το αποθετήριο 'Ηλιος είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα <http://libraries.mit.edu/dspace-mit/build/policies/format.html>.

Πρόσβαση στο αποθετήριο

Τα έργα που κατατίθενται στο αποθετήριο είναι ελεύθερα προσβάσιμα σε όλους, για εκπαιδευτικούς, επιστημονικούς και ερευνητικούς σκοπούς και εφόσον δεν υπάρχει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος. Για άλλες χρήσεις απαιτείται η άδεια του συγγραφέα ή/και του ΕΙΕ. Οι χρήστες αποδέχονται ότι σε οποιαδήποτε χρήση μεμονωμένων αντιγράφων του πλήρους κειμένου ή δημοσίευση που βασίζεται ή χρησιμοποιεί εξολοκλήρου ή μερικώς έργο κατατεθειμένο στο αποθετήριο, θα αναφέρουν τον συγγραφέα/δημιουργό, τον τίτλο και την πλήρη βιβλιογραφική εγγραφή του έργου σύμφωνα και με την επιστημονική δεοντολογία.

Σε μερικές περιπτώσεις η πρόσβαση στα πλήρη κείμενα μπορεί να είναι περιορισμένη καθώς εξαρτάται από παραμέτρους που σχετίζονται με τη φύση και το είδος του υλικού, τα δικαιώματα διάθεσής του, τους κανονισμούς της κάθε κοινότητας καθώς και τον ίδιο τον συγγραφέα (εις)/δημιουργό (ους).

Μεταδεδομένα

Τα τεκμήρια που κατατίθενται στο αποθετήριο συνοδεύονται από μεταδεδομένα. Τα μεταδεδομένα είναι δομημένα και κωδικοποιημένα δεδομένα που περιγράφουν τα χαρακτηριστικά των τεκμηρίων, με σκοπό την ταυτοποίηση, αναγνώριση, ανακάλυψη, αξιολόγηση και διαχείρισή τους. Εισάγονται κατά την αρχειοθέτηση του τεκμηρίου μέσω προκαθορισμένης φόρμας. Τα μεταδεδομένα του 'Ηλιου είναι ελεύθερα προσβάσιμα σε όλους μέσω της ιστοσελίδας του αποθετηρίου. Μπορούν να επαναχρησιμοποιηθούν, για μη κερδοσκοπικούς σκοπούς, με την προϋπόθεση ότι θα δίνεται πάντα η διασύνδεση στην αρχική εγγραφή των μεταδεδομένων του αποθετηρίου.

Υποβολή τεκμηρίων στο αποθετήριο

- Τα τεκμήρια υποβάλλονται στον 'Ηλιο από τα μέλη του ΕΙΕ ή εξουσιοδοτημένους αντιπροσώπους.
- Η υποβολή των τεκμηρίων συνοδεύεται απαραίτητα από τη αποδοχή της «Άδειας κατάθεσης».
- Οι ερευνητές καταθέτουν το έργο τους στον 'Ηλιο για την εξυπηρέτηση των παρακάτω σκοπών: α) για την ελεύθερη διάθεση τους μέσω του παγκόσμιου ιστού, β) για λόγους διατήρησης και αρχειοθέτησης (με κλειστή ή περιορισμένη πρόσβαση) σε περίπτωση που θέματα πνευματικής ιδιοκτησίας εμποδίζουν τη διάθεση των τεκμηρίων με ανοικτή πρόσβαση.
- Η εγκυρότητα, η αυθεντικότητα και το περιεχόμενο των τεκμηρίων αποτελούν ευθύνη του ερευνητή.
- Τα πνευματικά δικαιώματα για τα υποβληθέντα τεκμήρια παραμένουν στο συγγραφέα/δημιουργό, με εξαίρεση πνευματικά δικαιώματα που έχουν παραχωρηθεί σε τρίτους. Οποιαδήποτε παραβίαση πνευματικών δικαιωμάτων είναι στη ευθύνη του συγγραφέα/δημιουργού.
- Σε περίπτωση παραβίασης πνευματικών δικαιωμάτων το σχετικό τεκμήριο απομακρύνεται άμεσα.
- Τα τεκμήρια μπορούν να κατατίθενται στον 'Ηλιο σε οποιοδήποτε χρόνο αλλά θα διατίθενται σε δημόσια προβολή σύμφωνα με τους χρονικούς περιορισμούς που τίθενται από τον εκάστοτε εκδότη ή χρηματοδότη της έρευνας.

Προστασία προσωπικών δεδομένων

Αναγνωρίζεται η σημασία της προστασίας των πληροφοριακών/προσωπικών δεδομένων των χρηστών του αποθετηρίου Ήλιος του ΕΙΕ και λαμβάνονται μέτρα για τη διασφάλιση, ακεραιότητα, και εμπιστευτικότητα των πληροφοριακών δεδομένων σύμφωνα με την παρούσα πολιτική προστασίας δεδομένων (βλ. «[Προστασία προσωπικών δεδομένων](#)»).

Ψηφιακή διατήρηση

Στους βασικούς στόχους του Αποθετηρίου εντάσσεται και η μακροχρόνια διατήρηση των τεκμηρίων που κατατίθενται. Σκοπός της ψηφιακής διατήρησης είναι η διασφάλιση της ακεραιότητας του επιστημονικού αποθέματος του ΕΙΕ και της δυνατότητας των χρηστών να ανακτούν και να αναπαράγουν το ψηφιακό περιεχόμενο σε βάθος χρόνου, ανεξάρτητα από τις τεχνολογικές εξελίξεις. Η πολιτική διατήρησης που ακολουθείται είναι η μετανάστευση (migration) η οποία επιτρέπει την μεταφορά των ψηφιακών τεκμηρίων από ένα δεδομένο περιβάλλον λογισμικού σε ένα άλλο ή από μια γενιά υπολογιστών σε μια αμέσως επόμενη, διατηρώντας ακέραιο το ψηφιακό αρχείο.

Απόσυρση τεκμηρίων

Δεν επιτρέπεται η απομάκρυνση των τεκμηρίων από το Αποθετήριο. Σε κάποιες περιπτώσεις, όπως αυτές διαχειριστικών ή νομικών κωλυμάτων, μπορεί να κριθεί απαραίτητη η απόσυρση τεκμηρίων από το αποθετήριο, χωρίς αυτή να συνεπάγεται την πλήρη διαγραφή του τεκμηρίου. Σε τέτοιες περιπτώσεις το τεκμήριο αποσύρεται από τη δημόσια προβολή αλλά παραμένει διαθέσιμη η αρχική εγγραφή των μεταδεδομένων και αναφέρονται οι λόγοι απόσυρσης του τεκμηρίου.

Οι σημαντικότεροι λόγοι απομάκρυνσης καταχωρήσεων από το αποθετήριο είναι οι εξής:

- Αποδεδειγμένη λογοκλοπή ή παραβίαση πνευματικών δικαιωμάτων
- Νομικές κυρώσεις
- Εθνική ασφάλεια
- Πλαστογράφηση ερευνών ή/και ερευνητικών αποτελεσμάτων

Οι ερευνητές του ΕΙΕ, σε συνεννόηση με την ομάδα διαχείρισης του αποθετηρίου, διατηρούν το δικαίωμα της απόσυρσης μιας έκδοσης τεκμηρίου που κατατέθηκε (συνήθως εργασίας) και της αντικατάστασής της με μία νεότερη, είτε της απόσυρσης ενός ή περισσότερων τεκμηρίων για νομικούς, διαχειριστικούς λόγους ή λόγους προσβολής πνευματικών δικαιωμάτων.